

Beslutningsforslag nr. B 229

Folketinget 2009-10

Fremsat den 20. april 2010 af Karina Lorentzen Dehnhardt (SF), Anne Baastrup (SF), Astrid Krag (SF) og Ole Sohn (SF)

Forslag til folketingsbeslutning om ændring af regler om straffeattester

Folketinget pålægger regeringen inden udgangen af 2010 at revidere reglerne om straffeattester med henblik på at gennemføre de nødvendige administrative og lovgivningsmæssige ændringer, således at flere dømte får en mulighed for at opnå et arbejds- eller praktikforhold. Der kan tages udgangspunkt i en eller flere af følgende modeller:

- At et mildt, enkeltstående lovbrud alene medfører en betinget notering på straffeattesten.
- At der gives mulighed for at udstede straffeattester, der kun medtager de for det søgte job relevante strafovertrædelser.
- At der gives bedre mulighed for at opnå dispensation for pletter på straffeattesten.

Bemærkninger til forslaget

Problemstillingen

Forslagsstillerne ønsker at ændre reglerne om straffeattester. Straffeattesten har ved siden af sin rolle som værktøj for samfundet også en marginaliserende effekt for tidligere dømte. En plet på straffeattesten kan være den faktor, der afholder individer fra at komme væk fra kriminalitet og tilbage på rette spor. Arbejdsgivere efterspørger generelt rene straffeattester i forbindelse med ansættelser uden at se på de(t) enkelte forholds karakter. Konsekvensen bliver, at disse individer måske i stedet søger en levevej, der er ekstremt omkostningsfuld for samfundet, som f.eks. en kriminel løbebane eller passiv forsørgelse på kontanthjælp.

Mange arbejdspladser efterspørger i dag en ren straffeattest uden at skele til, hvad der står på attesten. Der må siges at være stor forskel på kriminalitet, og denne forskel er ikke uden relevans for en eventuel arbejdsgiver – hvorvidt der er tale om en tunet knallert eller mord, for at give et eksempel. Denne skelnen er naturligvis også interessant i forbindelse med en ændret lovgivning og bør indgå som en overvejelse.

Problemet med antallet af individer, der udelukkes fra arbejdsmarkedet med henvisning til en plettet straffeattest, må antages at være stigende. Dette afspejles bl.a., ved at der er sket en stor stigning i antallet af udleverede straffeattester i Danmark gennem de sidste mange år. De seneste tal lyder på ca. 137.000 udleverede straffeattester på landsplan i 2007 og ca. 163.000 udleverede straffeattester på landsplan i 2009 – en stigning på knap 20 pct.

Rigspolitiets Kriminalregister.

Rekrutteringsbranchen v/direktør i headhunterfirmaet Hays Søren Dahl udtaler om at bede om en straffeattest: »Det er ren rutine. Ikke bare inden for ufaglært arbejde som lager eller transport, men du bliver også sorteret fra til stillinger inden for finans og handel, hvis du engang har stjålet i en butik.«

Erhvervsbladet 18. februar 2010.

Det store problem i denne sammenhæng er, at der findes et uvist antal individer, der ikke kan fremvise en uplettet straffeattest, men som gerne vil tilbage på rette spor og engagere sig i et arbejde eller i forænsningslivet. Disse individer bliver ekskluderet fra

arbejdsmarkedet og overladt til overførselsindkomster, og en nærliggende handling er måske at blive fristet til at gå ind i kriminalitet. Dette er i sagens natur ikke en holdbar situation.

Arbejdsmarkedsstyrelsen har i øjeblikket ingen statistiske undersøgelser på området, hvilket hverken beviser fra eller til.

Forslagsstillerne finder, at det har en samfundsmæssig værdi og interesse, at flere opgiver kriminalitet efter endt afsoning. Det er velkendt, at alle former for beskæftigelse og uddannelse har en kriminalpræventiv virkning. På den baggrund foreslås det, at Folketinget beslutter at se på, hvordan reglerne for straffeattesterne kan ændres, således at flere får en ærlig chance efter løsladelse, sådan som regeringen også i sit nye regeringsprogram »Danmark 2020 – Viden > Vækst > Velstand > Velfærd« og i et af regeringens mål for Danmark i 2020, »Tillid til, at mennesker kan forbedre sig,« lægger op til. Problemstillingen, som beslutningsforslaget således vil afhjælpe, er, at en notering på straffeattesten i praksis bliver stigmatiserende, således at det er enormt svært for et individ med en plettet straffeattest at få et arbejde eller en funktion i en forænsning, to oplagte alternativer til en kriminel løbebane.

Den kriminelle verdens tiltrækningskraft på især unge førstegangskriminelle skal ikke undervurderes, og særlig for den gruppe bør samfundet ikke hjælpe tiltrækningen på vej ved at udelukke den person, der har begået et enkelt mildere lovbrud, fra at komme tilbage til en ordentlig tilværelse. Det er i realiteten konsekvensen af reglerne, som de er i dag.

Derfor beder forslagsstillerne regeringen undersøge mulighederne for at gennemføre et eller flere af følgende tre forslag til ændringer af reglerne om straffeattester:

1. Forslag til Folketingsbeslutning om betingede noteringer på straffeattester

Der er stor forskel på, hvilken type af kriminalitet der begås, en forskel, der typisk afspejles i den straf, domstolene tildeler den kriminelle. Derfor skal der også i forbindelse med noteringerne på straffeatte-

sten skelnes mellem hård og mild kriminalitet og antallet af forseelser. Den gruppe, der kun begår kriminalitet af ikkegrov karakter én gang, bør have en chance til.

Forslagsstillerne mener i lighed med regeringens Kommission vedrørende ungdomskriminalitet, at vi ikke bør forholde personer med en plettet straffeattest chancen for at få job og adgang til legale indtægter eller praktikpladser, men i førstegangstilfælde give mulighed for at gøre den første notering af en strafferetlig afgørelse på straffeattesten betinget, medmindre afgørelsen lyder på ubetinget fængselsstraf, og medmindre den pågældende inden for en periode på 3 år fra tidspunktet for afgørelsen begår et nyt kriminelt forhold, der har gentagelsesvirkning for det nu begåede forhold i henhold til gældende regler på området, jf. straffelovens § 84. Modtager gerningsmanden en ny afgørelse, der har gentagelsesvirkning, vil det betyde, at både den nye og den tidligere strafferetlige afgørelse noteres på straffeattesten. Børneattesterne består som i dag. Forslagsstillerne finder, at en sådan mulighed er af central betydning, idet der for de fleste førstegangskriminelle vil være tale om, at de, når de opdages, kun har begået noget kriminelt den ene gang. Dette understøttes af en dansk undersøgelse, der viser, at personer, der er registreret for fire eller flere straffelovsovertrædelser i Kriminalregistret, tegner sig for to tredjedele af samtlige straffelovsovertrædelser, selv om de kun udgør 18 pct. af de registrerede lovovertrædere. 75 pct. af kriminaliteten i Danmark er således recidivkriminalitet – hvilket deler de kriminelle op i den »hærdede« gruppe, der gentager kriminaliteten, og de lovovertrædere, der kun begår kriminalitet én gang, som dette beslutningsforslag retter sig imod.

Baggrund:

Forslaget er stillet med udgangspunkt i Kommissionen vedrørende ungdomskriminalitets betænkning nr. 1508, 2009, hvor der kan hentes yderligere inspiration.

Kommissionens betænkning foreslår ganske vist, at denne betingede notering af det første strafferetlige forhold på straffeattesten kun skal gælde for unge under 18 år, men forslagsstillerne finder, at man også skal undersøge muligheden for personer over 18 år. Pointen er, at ingen skal udelukkes fra

samfundets muligheder og fristes ind i en kriminel løbebane på baggrund af en notering på straffeattesten for et mildt, enkeltstående lovbrud. Forslagsstillerne forestiller sig, at Justitsministeriet kommer med et oplæg til afgrænsningerne, ifald denne model vedtages.

Generelle bemærkninger til forslag 2 og 3

Mange indsatte står i en sårbar situation, når de løslades. Ud over den formelle straf følger der også en ganske betydelig uformel straf. Rockwool Fondens Forskningsenhed dokumenterede i en undersøgelse,

Forbryderen og samfundet. Livsvilkår og uformel straf. Af Torben Tranæs og Lars Pico Geerdsen med bidrag af Susumu Imai, Claus Larsen og Michael Svarer. Rockwool Fondens Forskningsenhed / Gyldendal 2008 at indsatte ikke bare har markant lavere indtjening i de 5 år, hvor pletten på straffeattesten er der, men at denne fortsætter resten af livet, ligesom de har en livslang, markant højere ledighed. Forskningsresultaterne viser således, at den løsladte har mere end svært ved at få fodfæste på arbejdsmarkedet efter en afsoning, og at sandsynligheden for at ende på overførselsindkomst er markant. Det er nærliggende at forestille sig, at disse forhold har rod i straffeattesterne.

2. Forslag til folketingsbeslutning om ændring af reglerne om udstedelse af straffeattester

Beslutningsforslaget indebærer, at Folketinget opfordrer justitsministeren til at ændre reglerne for udstedelse af straffeattester med henblik på at sikre, at en arbejdsgiver i forbindelse med ansættelse eller under ansættelse af en lønmodtager alene kan få oplysninger om, hvorvidt lønmodtageren har begået et strafbart forhold, i det omfang det er nødvendigt for at tilgodese væsentlige hensyn til virksomhedens eller andres sikkerhed og oplysningerne er relevante for udførelse af det pågældende arbejde.

Ved udmøntningen af forslaget skal det bl.a. sikres, at arbejdsgiveren ved anmodning om oplysninger om begåede strafbare forhold over for lønmodtageren får de relevante oplysninger, men også at den enkelte ikke bliver sorteret fra på baggrund af et irrelevant forhold.

Der foreslås en undersøgelse af, hvordan et it-system kunne afhjælpe denne opdeling i kategorier af relevante strafforhold og ikkerelevante strafforhold for en given arbejdsgiver i praksis.

Det er altså alene straffeoplysninger, som har betydning for det konkrete arbejdes udførelse, som kan indhentes. Med en sådan regelændring imødegås det problem, at en enkelt anmærkning, som ikke er relevant, kan afskære en ansøger fra at få et job.

Denne manøvre vil i øvrigt ikke ændre på individets retsstilling.

Eksempler:

En børnehaveleder skal således f. eks. fortsat have lov til at anmode om oplysninger om, hvorvidt en ansøger har begået nogen form for kriminalitet eller uterlighed over for børn eller unge. Derimod vil børnehavelederen ikke have lov til at kræve en ansat oplysninger om, hvorvidt en ansøger for et par år siden i kåthed har stjålet en bil eller lavet skatte-svindel.

En forretningsindehaver skal f. eks. have lov til at få oplysninger om, hvorvidt en ansøger til en stilling som bogholder har begået underslæb. Derimod skal forretningsindehaveren ikke have oplysninger om, hvorvidt den ansatte for nogle år siden har været indblandet i et værtshusslagsmål.

Ved udformningen af reglerne skal der endvidere tages stilling til, hvilke sanktioner overtrædelser af reglerne skal indebære. Også her bør Justitsministeriet komme med oplæg til, hvordan en praktisk og teknisk løsning kan afgrænses, såfremt denne model vedtages.

3. Dispensationer til straffeattesten

Som reglerne er i dag, kan der i særlige tilfælde gives dispensation til tidligere sletning af noteringer på straffeattesten. Men denne mulighed bliver kun benyttet i ekstremt begrænset omfang. Der er givet 39 dispensationer de seneste 5 år, hvilket kan ses i relation til de 882.045 plettede straffeattester i den danske befolkning

Kilde: Rigspolitiet. Tallet er pr. primo marts 2010..

Forslagsstillerne mener, at det lave antal dispensationer bør undersøges. Hvorfor er der så få, der

søger en dispensation, og endnu færre, der får en? Når en tidligere kriminel skal søge arbejde eller praktikplads, bør der være bedre mulighed for at søge dispensation til at få en ren straffeattest med henblik på arbejde eller praktikplads i forbindelse med studium. Forslagsstillerne mener, det bør være muligt at foretage en konkret vurdering af hele ansøgerens forhold i hvert tilfælde, og at såfremt der begås ny kriminalitet, bortfalder dispensationen.

Eksempler:

En pige har gjort sig medskyldig i hæleri, da hun køber en stjålet telefon af en fremmed på Christiania, og modtager en bøde. Efterfølgende bliver hun fyret fra sit job på et hotel og kan ikke forsørge sig selv med andet arbejde, da hun får afslag alle steder på baggrund af sin plettede straffeattest.

En ufaglært 50-årig mand, der tidligere har begået socialt bedrageri og har taget sin straf, er nu udelukket fra at tage et arbejde. Han får afslag på bl.a. en ansøgning om et chaufførjob på baggrund af sin plettede straffeattest.

En 42-årig mand fra Sønderjylland er godt i gang med en uddannelse som misbrugsvejleder. Nu kan han ikke få en praktikplads i offentligt regi på grund af straffeattesten trods det gode forudgående forløb.

Supplerende om straffeattester

Forslagsstillerne er åbne over for at diskutere en ændring af reglerne for straffeattesterne, således at der f.eks. ændres på afgrænsningsområdet for, hvornår en lovovertrædelse kommer på straffeattesten. I dag er det kun overtrædelser af straffeloven, lov om euforiserende stoffer og udenlandske afgørelser, hvilket indebærer, at overtrædelser af f.eks. færdselsloven eller våbenloven ikke noteres. Ideen er dog, at ændringerne skal tilgodese den ovennævnte problemstilling med, at lovovertrædere med enkeltstående milde noteringer på straffeattesten skal have mulighed for at komme tilbage på rette spor med arbejde eller foreningsfunktion, ved f.eks. at gøre den første notering betinget, ændre på reglerne for udstedelsen af straffeattester eller give bedre mulighed for at få dispensation til at få slettet sine noteringer på straffeattesten, alt sammen inden for rimelige grænser.

*Skriftlig fremsættelse***Karina Lorentzen Dehnhardt (SF):**

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om ændring af regler omkring straffeattester.

(Beslutningsforslag nr. B 229).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.